

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ**

ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

ΣΤΟ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

«Ξανασκεφτόμαστε τον Πολιτισμό»

Αθήνα, 21 Σεπτεμβρίου 2001

I.

Κυρίες και κύριοι,

Με μεγάλη χαρά είμαι ανάμεσά σας. Ανάμεσα σε ανθρώπους της δημιουργίας. Σε ευαίσθητους δέκτες των μηνυμάτων των καιρών. Σε διανοητές που μπορούν να μας βοηθήσουν να ξανασκεφτούμε τον πολιτισμό.

Γιατί αυτή είναι η πρόκληση που μας απευθύνει το Συμπόσιο. Να στοχαστούμε εκ νέου τον πολιτισμό. Να θέσουμε ερωτήματα, να ανιχνεύσουμε τα κρίσιμα πεδία, να προσδιορίσουμε τα επίμαχα ζητήματα. Και πριν από όλα να προβάσουμε την αξία του ίδιου του ερωτήματος. Την αξία του στοχασμού για τον πολιτισμό.

Και δεν είναι τυχαίο που το συμπόσιο αυτό εντάσσεται στην Πολιτιστική Ολυμπιάδα, στον θεσμό που έχει ως στόχο να αναδείξει την πολιτιστική διάσταση των Ολυμπιακών Αγώνων. Να αναδείξει τη συμπληρωματικότητα του αθλητισμού και του πολιτισμού ως προς τη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ανθρώπου. Να αναδείξει τη σημασία του πολιτισμού στη ζωή μας.

II.

Κυρίες και κύριοι,

Καλούμαστε να ξανασκεφτούμε τον πολιτισμό: γιατί η σημερινή εποχή, στην αυγή μιας νέας χιλιετίας, απαιτεί μια νέα στάση απέναντι στον πολιτισμό.

Καλούμαστε να ξανασκεφτούμε τον πολιτισμό: γιατί, σήμερα, ολοένα και περισσότερο νοιώθουμε την αξία του πολιτισμού, τη σημασία των νέων λειτουργιών που θέλουμε και που μπορεί να εκπληρώσει στη νέα εποχή.

Η εξέλιξη, οι τεχνολογικές, οικονομικές, πολιτικές, πολιτισμικές εξελίξεις, μεταμορφώνουν ριζικά την πραγματικότητα που μας ήταν οικεία. Και ο κόσμος που αναδύεται γεννά ελπίδες, προσδοκίες. Γεννά όμως και φοβίες και αγωνίες. Η κατάρρευση των βεβαιοτήτων, οι νέες μορφές χειραγώγησης ή αποκλεισμού, οι ανισότητες, η εξαθλίωση, η καταθλιπτική καθημερινότητα, οι νέες εστίες βίας και φανατισμού – τόσες πηγές αγωνίας, τόσες πηγές φοβίας. Και είναι βαθιά πεποίθησή μου ότι ο πολιτισμός μπορεί να συμβάλει στη μετρίαση των φοβιών, στην αντιμετώπιση των αγωνιών, στη διάνοιξη ελπιδοφόρων προοπτικών. Ότι ο πολιτισμός είναι σε θέση να μας βοηθήσει να κάνουμε πράξη το όραμά μας – το όραμά μας για την κοινωνία, το όραμά μας για τη διεθνή κοινότητα.

III.

Κυρίες και κύριοι,

Όραμά μας είναι η ανοιχτή κοινωνία. Η κοινωνία των πολιτών. Η κοινωνία αυτονομίας. Η κοινωνία αλληλεγγύης και συμμετοχής. Η κοινωνία που επιζητεί με αυτοπεποίθηση και βεβαιότητα τον διάλογο και τη συνεργασία με άλλες κοινωνίες.

Μια ανοικτή κοινωνία αφήνει καθένα να επιλέγει ελεύθερα τον τρόπο ζωής του. Σε μια ανοιχτή κοινωνία ο πολιτισμός δεν είναι υπόθεση του Κράτους. Ο πολιτισμός δεν επιβάλλεται άνωθεν, από την εξουσία. Ο πολιτισμός είναι έργο, δημιουργία, υπόθεση των ίδιων των πρωταγωνιστών του, της ατομικής ευαισθησίας ή της συλλογικής δράσης. Ο πολιτισμός στην ανοιχτή κοινωνία που οραματιζόμαστε δεν μπορεί παρά να είναι πολύχρωμος, πολυφωνικός, πλούσιος σε αποχρώσεις και παραλλαγές. Και αυτή την πολυφωνία, αυτόν τον πλούτο έχει υποχρέωση η Πολιτεία να στηρίζει και να προάγει. Έχουμε καθήκον να κρατούμε ζωντανές πολλές εστίες δημιουργίας, έκφρασης, μέθεξης, εστίες που δεν σβήνουν στην ομοιομορφία που καλλιεργεί η αγορά και ο καταναλωτισμός.

Αν όμως η πολιτεία εγγυάται την πολυφωνία του πολιτισμού, ένας πολυφωνικός και δημιουργικός πολιτισμός, με τη σειρά του, μπορεί να ενισχύσει την ανοιχτή κοινωνία.

- Σε κοινωνίες που έχουν στο επίκεντρό τους τον αυτόνομο πολίτη, στις κοινωνίες της αυτονομίας, ο πολιτισμός τονώνει τη δημιουργικότητα, τρέφει την αναζήτηση, ακονίζει την κρίση, εμπλουτίζει την κριτική ικανότητα.
- Σε κοινωνίες που μάχονται τις εντεινόμενες ανισότητες ή τις νέες μορφές αποκλεισμού, στις κοινωνίες της αλληλεγγύης, ο πολιτισμός εξοπλίζει τα άτομα με εφόδια, με ευαισθησίες, με ευχέρειες ικανές να αμβλύνουν τις ανισότητες, να ενδυναμώνουν την κοινωνική συνοχή.
- Σε κοινωνίες στις οποίες η γνώση και η πληροφορία αποτελούν μέσα οικονομικής προόδου, στις κοινωνίες της γνώσης, ο πολιτισμός οξύνει την ευρηματικότητα και τη φαντασία, διευκολύνει την καινοτομία και τον πειραματισμό.
- Σε κοινωνίες στις οποίες ο ελεύθερος χρόνος κατέχει βαρύνουσα θέση, ο πολιτισμός αποτελεί το πεδίο σημαντικών οικονομικών δραστηριοτήτων. Το πεδίο επενδυτικών ευκαιριών, επιχειρηματικών προοπτικών, νέων θέσεων εργασίας σε τομείς όπως τα οπτικοακουστικά μέσα, ο τουρισμός ή το βιβλίο.

- Σε κοινωνίες στις οποίες όλο και ευρύτερα κοινωνικά στρώματα νοιάζονται για την ποιότητα της ζωής τους, ο πολιτισμός εξασφαλίζει πιο ευχάριστη καθημερινότητα, πιο δημιουργικά ερεθίσματα, πιο εκλεπτυσμένες απολαύσεις, πιο ουσιαστική ψυχαγωγία.
- Σε κοινωνίες που αποδέχονται τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, σε κοινωνίες με αυτοπεποίθηση, ο πολιτισμός διευκολύνει την επικοινωνία και τις συναλλαγές με τους άλλους λαούς, τονώνει τη δεκτικότητα προς το διαφορετικό, εμπνέει την περιέργεια.

Εδώ θα ήθελα να σταθώ λίγο περισσότερο – στον ίσκιο των τραγικών γεγονότων των τελευταίων ημερών. Η τρομοκρατική επίθεση κατά των Η.Π.Α. είναι έκφραση μιας νοοτροπίας που δεν συμβιβάζεται με τον πολιτισμό. Ο πολιτισμός δεν επιβάλλεται με την βία. Προϋποθέτει ανεκτικότητα, σεβασμό των άλλων, συναλλακτικότητα, τήρηση των αρχών του διεθνούς δικαίου. Προϋποθέτει την εγκατάλειψη των διαχωριστικών γραμμών, των διαχωρισμών μεταξύ πολιτισμών, θρησκειών, νοοτροπιών. Διαχωρισμών που αδικούν μια πλούσια σε αποχρώσεις και αντιφάσεις πραγματικότητα. Προϋποθέτει τη σαφή καταδίκη της μισαλλοδοξίας και του φανατισμού. Προϋποθέτει την αντίθεση, την κατηγορηματική αντίθεση προς την κοινωνία

του φόβου, προς τη διεθνή κοινότητα της γενικευμένης ανασφάλειας, που οραματίζονται οι φανατικοί της σύγκρουσης των πολιτισμών.

IV.

Κυρίες και κύριοι,

Ακολουθώντας ποικίλες διαδρομές ο πολιτισμός ενδυναμώνει την αυτονομία, την κοινωνική συνοχή, την οικονομική ανάπτυξη, την ανεκτικότητα, την κατανόηση μεταξύ των λαών. Με διάφορους τρόπους ο πολιτισμός δημιουργεί διαύλους έκφρασης, χώρους ελευθερίας. Και το σημαντικότερο: χώρους δοκιμασίας των δυνατοτήτων και των δυνάμεων των ατόμων - δημιουργών και μη. Των πολιτών που δεν φοβούνται να διακινδυνεύσουν τη βολή τους, να θέσουν σε δοκιμασία τη σχέση τους προς τον εαυτό τους μέσα από την αναζήτηση του άλλου. Η εμπειρία του πολιτισμού επιτρέπει στην κοινωνία να αντικρίσει κριτικά τον εαυτό της, να επερωτήσει τις βεβαιότητές της, να ξεφύγει από τη θαλπωρή του οικείου. Επιτρέπει σε καθένα από μας να μετακινεί συνεχώς τα όρια. Να εξερευνά άγνωστα πελάγη.

Και σ' αυτό το σημείο είναι αναντικατάστατη η συνεισφορά του πολιτισμού στη διαμόρφωση των κοινωνιών του αύριο. Εμπρός στον ίλιγγο των αλλαγών που έχουν επέλθει ή διαφαίνονται, εμπρός στην πρόκληση που αποτελεί η συνεχής διεύρυνση των δυνατοτήτων των ανθρώπων, ο πολιτισμός καλλιεργεί την πνευματική ανησυχία και την εγρήγορση. Σοφός είναι σήμερα, περισσότερο από ποτέ, εκείνος που έχει επίγνωση των δυνατοτήτων αλλά και των ορίων της γνώσης του. Σοφός είναι ο Οδυσσέας και όχι ο γέρον Νέστωρ, ο Οδυσσέας που σκιρτά στην πρώτη πνοή του ανέμου, ακόμα και την εποχή που έχει ξαναγουρίσει στην Ιθάκη του.

Να ξανασκεφτούμε λοιπόν τον πολιτισμό. Να ξανασκεφτούμε τις συναρπαστικές νέες μας δυνατότητες. Να ανοιχτούμε σ' ένα ταξίδι αυτογνωσίας, σ' ένα ταξίδι πολιτισμού.

Η διαδρομή προβλέπεται γοητευτική και η συμμετοχή σας σε αυτήν, η συμμετοχή σας στο Συμπόσιο, αποτελεί ασφαλή μαρτυρία της αξίας της.

Σας ευχαριστώ πολύ και εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες του Συμποσίου.